

Tolna Vármegye Önkormányzata Közgyűlésének 2025. július 8-i ülése 4. számú napirendi pontja

Javaslat Tolna Vármegye Önkormányzata gazdasági programjának elfogadására
Előterjesztő és előadó: Orbán Attila, a Közgyűlés elnöke

Az előterjesztést előzetesen tárgyalta a Jogi és Ügyrendi Bizottság, a Pénzügyi és Monitoring Bizottság, valamint Területfejlesztési és Koordinációs Bizottság.

Tisztelt Közgyűlés!

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) 116. §-a szerint a képviselő-testület **hosszú távú fejlesztési elképzeléseit** gazdasági programban, fejlesztési tervben rögzíti, melynek elkészítéséért a helyi önkormányzat felelős. A gazdasági program, fejlesztési terv a **képviselő-testület megbízatásának időtartamára vagy azt meghaladó időszakra** szól.

A Mötv. 27. §-a szerint a vármegyei önkormányzat **területi önkormányzat**, amely törvényben meghatározottak szerint **területfejlesztési, vidékfejlesztési, valamint koordinációs feladatokat lát el**. A gazdasági program elkészítésének célja, hogy az önkormányzat jogszabályban meghatározott **kötelező feladatait és önkéntes vállalásait összegezve, egységes, előre meghatározott célrendszer, program szerint működjön** és fejlődjön.

Ahhoz, hogy a gazdasági program a gyakorlatban is alapokat adó valódi iránymutatás legyen, a közgyűlésnek törekednie kell az egymásra épülő, reális célkitűzések meghatározására, és mindezek megvalósításához a szükséges anyagi források és eszközök megteremtésére.

Tolna Vármegye Önkormányzata gazdasági programjának tervezetét feladatainkhoz mérten, jövőbeli céljainkhoz és terveinkhez igazítva készítettük el.

A „TOLNA109 Plusz” az elmúlt ciklus – valamennyi területen elért – eredményeit, s jó gyakorlatait veszi alapul, mintegy kiindulópontot a jövőt illető, vármegyegyarapító munkánkban. A program új célkitűzéseket fogalmaz meg az aktualitások fényében, és a vármegye erősségeire, illetve lehetőségeire támaszkodik. A dokumentum címe beszédes, hiszen az elkövetkező évek legfőbb feladata, hogy Tolna vármegye teljessé és egységessé váljon mind közösségeit, mind fejlesztéseit, mind identitását illetően.

Kérem a Tisztelt Közgyűlést, hogy szíveskedjen az előterjesztést megtárgyalni, majd Tolna Vármegye Önkormányzata Közgyűlésének gazdasági programját elfogadni.

Határozati javaslat:

**Tolna Vármegye Önkormányzata Közgyűlésének
.../2025. (VII. 8.) közgyűlési határozata Tolna
Vármegye Önkormányzata gazdasági programjának
elfogadásáról:**

Tolna Vármegye Önkormányzatának Közgyűlése a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 116. §-a alapján Tolna Vármegye Önkormányzata Közgyűlésének a 2024-2029 önkormányzati ciklusra vonatkozó gazdasági programját „TOLNA109 Plusz” címen, a határozat mellékletét képező tartalommal elfogadja.

Felelős: Orbán Attila, a Közgyűlés elnöke

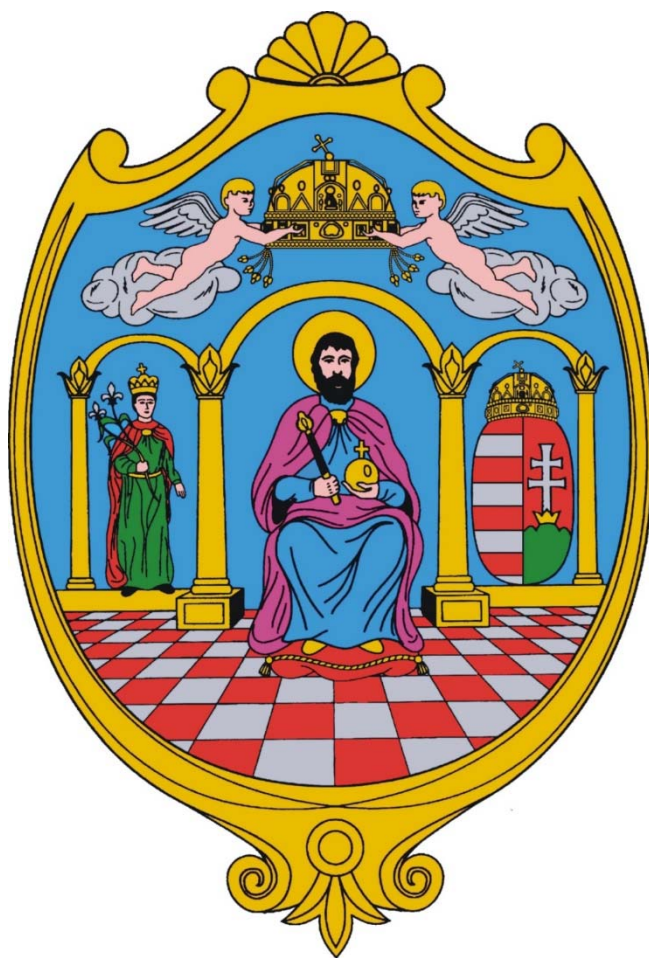
Határidő: azonnal és folyamatos

Szekszárd, 2025. június 20.

**Orbán Attila
Közgyűlés Elnöke**

Tolna Vármegye Önkormányzata Közgyűlésének

**„TOLNA 109-Plusz” című
gazdasági programja**

Tartalom

I. Előszó.....	3
II. Helyzetértékelés.....	4
III. Tolna vármegye társadalmi, gazdasági környezete.....	4
IV. Tolna Vármegye Önkormányzata céljai	5
V. Tolna Vármegye Önkormányzata által ellátandó feladatok meghatározása.....	9
VI. A Gazdasági Program megvalósítását elősegítő legfontosabb alapelvek és eszközök	13
VII. Tolna Vármegye Önkormányzata pénzügyi és vagyoni helyzetének értékelése 2019-2024.....	14
VIII. A 2025-2029-es időszak gazdasági programjának pénzügyi feltételei	15
IX. Az identitáserősítő, értékőr vármegye szerepe a jövőben.....	15
X. A közös és jó ügyek segítése	19
XI. Végző: Tolna vármegyéért!	21

I. Előszó

Sikeres ciklusokat magunk mögött hagyva, törekszünk arra, hogy a jövőben legalább hasonló eredményt érjünk el, bizonyos területeken pedig újszerű programokkal, újabb eredményekért dolgozzunk. Erre a gondolatra alapozza Tolna Vármegye Önkormányzata az új ciklus munkáját. A 2024-ben megalakult Tolna Vármegyei Közgyűlés tagjai esküt tettek a gyarapítás nemes szándékával, hogy vármegyéjüket és az itt élő polgárokat a legjobb döntésekkel segítik. Jelen önkormányzati ciklus (2024-2029) adott tehát azon elképzelések megvalósítására, melyek szakmailag megalapozottak, a meglévő és lehetséges erőforrásokat számításba veszik, s végső soron szűkebb hazánk fejlődését szolgálják.

A törvényileg területfejlesztésre feljogosított vármegye szerepe azonban túlmutat a projektek menedzsmentjén. A közigazgatás folyamatos változása a vármegyei önkormányzatokat is érintette, ám a vármegye útkeresése – a legutóbbi hatásköröket illető átalakulást követően – sikeresnek bizonyult. A vármegyei önkormányzat saját feladatokat vállalt magára, önként vállalt különféle missziókat, és tradicionális szerepét megőrizve tükrözte a vármegye egy új arcát. Olyan vármegyévé kívántuk alakítani Tolnát, *„hol az ember boldog, s boldogul”*- igazán otthon érzi magát. Az előző ciklusokat végig kísérő jelmondat igazán nemes célkitűzést foglalt magában. Hiszen úgy tekintünk vármegyénkire, akár a saját otthonunkra, ahol boldogan szeretnénk élni, s elkötelezetten dolgozunk mindezt.

A vármegyei fejlesztések – a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programnak (TOP) köszönhetően – hozzájárultak különböző projektekkal ahhoz, hogy sok helyen élhetőbb környezet alakuljon ki. Infrastruktúrát és egyéb területeket érintő fejlesztésekkel gazdagodott a vidék, és szemmel is jól látható épülés történt a több tíz milliárdnyi TOP forrásból. A fejlesztő vármegye küldetése tehát sikeres volt, s ezáltal képesek voltunk elősegíteni az itt élő emberek boldogulását.

Az előző ciklus programok, mint a *„Beszédes József 2020”* megszületésének pillanata egybeesett a TOP megvalósulásának kezdő lépéseivel. Jól tudtuk, a program koordinációja bőven tartogat feladatokat számunkra, viszont a forrásokon és a szakértő munkán kívül más is jár településeinknek: a vármegye megbecsülése. Ez a vezérgondolat hajtott előre bennünket, hiszen a helyi közösségekkel való együttműködés rengeteg pozitív visszaigazolást eredményezett. Törekedtünk arra, hogy a vármegye kapcsolatteremtése különböző szereplőkkel (civil, önkormányzati, gazdasági stb.) felszínre hozza azokat a bizonyos többlet értékeket, amelyekre erőforrásként is tekintünk.

Úgy gondoljuk: Tolna vármegye potenciálisan erős. Sok szempontból egyedi, értékeit tekintve különleges és gazdag, adottságai előnyére fordíthatóak. Ennek tükrében hisszük, hogy a szervező vármegyére vár a feladat, a vármegyei szereplők egységbe hívását, a különböző értékek összegyűjtését, és a meglévő erőforrások összpontosítását illetően. Ezt a missziót vállalta a 2019-es *„Tolna109 koncepció”*.

Ez a ciklus fő feladatának a vármegyét alkotó 109 település valódi egységének megteremtése. A teljességre törekvés jegyében történik a kapcsolatrendszer kiépítése, mellyel párhuzamosan a fejlesztések új lehetőségeinek feltárása is megtörténik. Az ún. *„TOP Plusz”* gondos előkészítésével, újabb gyarapodást hozhattunk vármegyénkbe. Folytatni kívánta a vármegye markáns, értékör szerepének kiteljesítését is, hogy a szakértő munka mellett az ősök hagyatékát is méltó módon kezeljük. Úgy tekintünk minderre, akár egy stabil otthon alapköveire, melynek további építőelemei innovatív módon kerülnek helyükre, s a felénk tornyosuló, csinos

építményre büszkén tekinthetünk fel. Tolna vármegyét építjük – 109 településünkkel, valamennyi közösségünk javára.

Ahogy az eddigi TOP fejlesztéseket folytatva, ráépülő, folytatólagos munkát végezünk a Top Plusz projekteknek köszönhetően, úgy kívánjuk a Tolna 109 Plusz ciklus programmal folytatni és kiteljesíteni az idáig elvégzett munkát.

II. Helyzetértékelés

A számvetés – kiváltképp több ciklust követően – rendkívül fontos, hiszen azáltal azonosíthatóak az adott időszakban elért eredmények, valamint azok a kihívások, amelyek ciklusokon is képesek átnyúlni. A tervezést az alapok, – mint a vármegye általános jellemzői– illetve a „Beszédes József 2020” és a „Tolna 109” programokkal lefedett időszak eredményeinek áttekintése előzi meg. A sikeresen megvalósított fejlesztések összhangban állnak a pénzügyi környezettel, így ezen releváns fejezetek olvashatók a következő oldalakon. Mint az kiderül: a vármegye gondos gazdálkodással és szakértő munkával érte el, hogy az elmúlt időszakban fejlődött szűkebb hazánk.

III. Tolna vármegye társadalmi, gazdasági környezete

Tolna Magyarország egyik legkisebb vármegyéje, 3703 km²-es kiterjedésével az ország területének négy százalékát fedi le. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) 2024 év eleji adatai alapján a vármegye **lakosságszáma 206 398 fő** volt. A születések és halálozások számának alakulásából, valamint a migrációs irányokból adódóan a folyamatos népességsökkenés továbbra is megfigyelhető. 2024-ben 1500 születésre 3100 haláleset jutott. Az élveszületések száma 11%-kal csökkent, a halálozásoké 2,6%-kal nőtt.

A KSH **munkaerő-felmérése** alapján 2024 IV. negyedévében a foglalkoztatási arány nem változott érdemben, így továbbra is elmaradt az országostól, a munkanélküliségi ráta pedig kissé meghaladta azt.

A KSH felmérése alapján tavaly a nettó átlagkereset 399 ezer Ft volt, mely összeg növekedési mértéke meghaladta az országos átlagot. A pozitív mutatókat illetően érdemes megemlíteni a Paksi Atomerőmű, valamint a városban igen magasnak számító, egy főre jutó személyi jövedelemadó értékének kedvező hatásait.

A vármegye ipari teljesítményének értéke hazai viszonylatban nem volt jelentős, ugyanakkor az ipari termelés volumene (a főváros és a vármegyék körében a legnagyobb mértékben) 11%-kal nőtt a telephelyi adatok szerint.

A **Tolna vármegyei székhelyű gazdasági szervezetek** fejlesztési tevékenysége tovább bővült. Csak Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye tudott rajtunk kívül növekedést felmutatni. Valamint a kiskereskedelmi forgalom volumene tudott nagyobb mértékű (3,7%) növekedést mutatni az országoshoz képest (2,6%). A lakásépítések száma sajnos folyamatosan csökkent az elmúlt években.

A **mezőgazdaság szerepe** a vármegye gazdasági életében – a jó termőhelyi adottságoknak és a kedvező agroökológiai tulajdonságoknak köszönhetően – mindig is jelentős volt. Az országos

arányszámnál jóval magasabb a mezőgazdaságban tevékenykedő vállalkozások száma. A tolnai vidék hagyományosan mezőgazdasági művelésű terület, az ország élelmiszergazdaságának kitűnő adottságú alapanyag termelő térsége.

Tolna vármegye közlekedési adottságaira jellemző, hogy a főközlekedési pályák észak-déli irányúak, ami a vármegye keleti határán követi a Duna vonalát, illetve a Sió völgyét, nyugaton pedig a Kapost. A legmeghatározóbb szárazföldi közlekedési elem az M6-os autópálya, mely északi irányban összeköti a Dunaföldvárt, Paksot, Tolnát, Szekszárdot és Bátaszéket Dunaújvárossal, illetve Budapesttel. A vármegye egyetlen elsőrendű főútja a 6-os számú, mely a Dunaföldvár-Szekszárd szakaszon párhuzamos az autópályával, Szekszárdtól délre azonban Bonyhádon keresztül éri el Pécsét.

A kelet-nyugati irányú kapcsolatok fejlesztésre szorulnak, azonban biztató fejlemény a Paksot Kalocsával összekötő Tomori Pál híd elkészülte.

A 2024-2029-es ciklusra szóló gazdasági program elsődleges célja az utóbbi évtized hazai fejlődési trendjeibe nehezen bekapcsolódó, leszakadással jellemezhető Tolna vármegye felzárkóztatásának előmozdítása. A program nem csak a vármegyére vonatkozóan fogalmaz meg beavatkozásokat, hanem a szomszédos hazai és határon túli területek gazdasági, valamint infrastrukturális kapcsolatainak erősítésére is. Ennek érdekében a helyi adottságokon alapuló fejlesztési igények országos fejlesztéspolitikai eszközökkel történő összehangolására, valamint a határon túli területek irányában megindult együttműködések erősítésére van szükség.

IV. Tolna Vármegye Önkormányzata céljai

Tolna Vármegye Önkormányzata stratégiai célja a vármegyei önkormányzat területi önkormányzati szerepkörének erősítése, és bővítése

Gazdaságfejlesztés

- a periférikus területek vállalkozásainak megerősítésére és a munkaerőpiaci fejlesztésekre nagy hangsúlyt kell fektetni
- vállalkozások körforgásos gazdasági feltételeinek megteremtése, a megújuló energiák alkalmazása a fenntartható és költséghatékony működtetés érdekében
- létrehozott ipari területek hasznosításának növelése

Magyarország jövője érdekében különösen fontos, hogy a jövőbeni fejlesztési források a lehető leghatékonyabban kerüljenek továbbra is felhasználásra, ennek egyik eszköze lehet a korábbi ciklusprogramban is rögzített helyi gazdaságfejlesztés folytatása, azaz „Tudatos helyi közösségi beavatkozás a gazdasági folyamatokba a fenntartható helyi fejlődés érdekében.” A helyi gazdaságfejlesztés a központi kormányzati gazdaságpolitikai és helyi gazdaságfejlesztési szereplők együttes fellépését igényli. Fő jellemzője az alulról szerveződés és a helyi szereplők által kidolgozott gazdaságfejlesztési stratégia.

A vármegyei szintű koncepciókban, stratégiai és operatív programokban területi szinten is érvényesíteni kell a terület- és vidékfejlesztés EU által is szorgalmazott integrációját.

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térség Tanácsával és munkaszervezetével, valamint a Tolna vármegye területén működő LEADER (CLLD) és a városi (CLLD) HACCS vezetőivel és

munkaszervezeteivel továbbra is stratégiai együttműködésre kell törekedni a közös célok érdekében.

Versenyképes térségek és közszolgáltatások fejlesztésének növelése uniós és hazai források felhasználásával:

- együttműködés egészségügyi szűrőprogramok szervezésében
- egészségügyi intézmények fejlesztése mind a járó, mind a fekvőbeteg ellátásban, valamint egyén egészségüghöz kapcsolódó beruházások ösztönzésében való részvétel (pl. mentőállomások fejlesztése)
- bölcsődei férőhelyek, óvodák és iskolák térségileg koordinált fejlesztése szükséges
- bentlakásos idősellátó otthonok kapacitásbővítése szükséges
- a szennyvízkezelési problémával érintett települések esetén egyeztetések folytatása a megoldás keresésére
- a területi közigazgatáson belüli egykapus ügyintézési lehetőségeinek integrált fejlesztése
- rend- és katasztrófavédelem modernizálása, ehhez kapcsolódóan térfigyelő kamerarendszerek kiépítése, valamint okos rendszerek telepítésének bővítése szükséges

Energetikai fejlesztések és klímavédelem:

- a vármegye épületállományának energetikai fejlesztése továbbra is kiemelt feladatot jelent
- energiaközösségek létrehozásához kapcsolódó motiváció ösztönzése vízgazdálkodás védelme, öntözőrendszerek kialakítása
- körforgásos gazdaságok kialakítása
- közvilágítási rendszerek korszerűsítése
- A vármegye – sőt az ország – legjelentősebb beruházása az erőműbővítés, éppen ezért indokolt egy vármegyei, járási szintű információs és tájékoztató hálózat kiépítése és működtetése, amely a folyamatos információáramlást biztosítja a térségi szereplők, illetve a kormányzat között.

Határon átnyúló fejlesztések ösztönzése:

- nemzetközi projektekben való aktív részvétel biztosítása
- testvértelepülési kapcsolatok erősítése

A vármegye székhelyének fejlesztésében való aktív részvétel a TOP Plusz érvényesítése során:

- ipari parkok létrehozásának ösztönzése a későbbiekben betelepülni kívánó gazdasági szereplők részére

- szakképzés bővítése, a felsőoktatásban elindított képzések népszerűsítésben való részvétel
- turisztikai fejlesztések megvalósítása (strandfejlesztés)
- városrehabilitációs program folytatása
- közlekedésbiztonsági fejlesztések megvalósítása
- foglalkoztatottság növelése
- infrastrukturális fejlesztések (pl. csapadékvíz elvezető rendszerek fejlesztése, parkolók létesítése, stb.)
- Elengedhetetlen összhangot teremteni a szekszárdi fejlesztési elképzelések és a vármegyei célok között. Szükséges a vármegye és a megyei jogú város szoros együttműködése a város és várostérségi projektek kidolgozása és megvalósítása során.

Terület- és településfejlesztési feladatok:

- a vármegye különböző adottságú térségeiben a társadalom és a gazdaság megújítását elősegítő, a térségi erőforrásokat hasznosító fejlesztéspolitika megvalósítása, települési infrastruktúra fejlesztése;
- területi egyenlőtlenségek csökkentése, a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendeletben meghatározott térségek, települések kiemelkedő fejlesztése;
- a Tolna vármegyét jellemző ágazatok fejlesztése (pl. mezőgazdaság, turizmus);
- a jelentős természeti értékkel rendelkező Tolna vármegyei térségek fejlesztése, amelyek valamely szempontból kiemelkedő értéket képviselnek adottságaik alapján.

Településrendezés, településfejlesztés:

- az elfogadott vármegyei rendezési terv hatályosulásának biztosítása;
- a fejlesztési igények és a természeti erőforrások felhasználása egyensúlyának elősegítése;
- a települési önkormányzatok segítése a településrendezési, településüzemeltetési feladataik szakszerű ellátásában;
- a térségi főmérnök foglalkoztatásával a vármegyei települési önkormányzatokat érintő közlekedési- és közműfejlesztések megvalósításának támogatása, koordinálása.

A ciklus folyamán – az előző időszakhoz hasonlóan célkitűzés – kiemelten vizsgálni, hogy a települések lakosságának demográfiai változásai (elvándorlás, születés/halálozás, foglalkoztatottság) hogyan hatnak a falvak állapotára, településképeire, fejlesztési lehetőségeire. Tolna vármegye célul tűzi ki, hogy az érintett települések szerkezete, épületállománya, településképe, rendezettsége megújuljon, folyamatos választ adjon a demográfiai változásokkal együtt járó problémákra.

A kutatás-fejlesztés, és az innováció elősegítése:

- K+F szektor fejlesztése érdekében együttműködés a Pécsi Tudományegyetemmel és a

Tolna Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamarával, megtalálандó azon fejlesztési célterületeket, melyek révén a városok és települések gazdasági ereje, ezzel együtt a helyi termékek hazai felhasználásának mértéke növelhető;

- ipari beruházások ösztönzése, amelyek a gyártás/termelés kapacitásainak növelése mellett valós K+F fejlesztéseket is tartalmaznak.

A vármegye foglalkoztatási helyzetének javítása:

- Tolna Vármegyei Foglalkoztatási Paktum projekt sikeres folytatása;
- a foglalkoztatási helyzet javítása a Tolna Vármegyei Kormányhivatallal történő együttműködés keretében;
- Tolna vármegyére kiterjedő foglalkoztatási együttműködések képzési- és foglalkoztatási programjainak, munkaerő-piaci programjainak megvalósítása;
- Tolna vármegyei és helyi emberi erőforrásfejlesztések, foglalkoztatás ösztönzések és társadalmi együttműködések erősítésének támogatása;
- regisztrált álláskeresők munkaerőpiaci reintegrációjának elősegítése, inaktívak felkutatása és bevonása a munkaerőpiaci folyamatokba;
- hiányszakmákhoz kapcsolódó oktatási- és képzési programok megvalósításának ösztönzése

Hátrányos helyzetű célcsoportok felzárkóztatása:

- vármegyei szinten a hátrányos helyzetű célcsoportokat érintő beavatkozások összehangolása;
- a vármegyében működő érintett szervezetek, intézmények, önkormányzatok, valamint a közösségi programokhoz kapcsolódóan a tartós szegénységben élők, segítségre szoruló, romák és helyi közösségek igényeinek és tevékenységeinek koordinálása;
- öt kiemelt célcsoport helyzetének feltérképezése és az esélyegyenlőség erősítése a szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása során (gyerekek, nők, idősek, fogyatékkal élők, romák);
- együttműködés a felzárkózáspolitikai által generált helyi gazdaságfejlesztési projektek kidolgozásában, végrehajtásában.

Környezetvédelmi program, klímastratégia és intézkedések:

- Tolna vármegye Környezetvédelmi Programjának megújítása, az abban megfogalmazott intézkedések végrehajtásának ösztönzése, a környezeti állapot javításának támogatása;
- Tolna vármegye klímastratégiájában megfogalmazott célok és intézkedések végrehajtásának ösztönzése; a klímastratégiában meghatározásra kerültek azok a beavatkozási területek, és konkrét intézkedések a gazdasági program által is érintett időszakokra vonatkozóan, amelyek lehetővé teszik, hogy a vármegye felkészüljön a klímaváltozásra, csökkentse környezeti hatásait és így a jövő nemzedéke számára

változatlan, vagy a jelenleginél jobb állapotban adja át a vármegye környezetét;

- Tolna Vármegye Önkormányzata minden projekttervezési- és értékelési folyamatban kiemelt szempontként kezeli az adott projekt, fejlesztés hatását az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése érdekében;

Közlekedésfejlesztés:

- közúthálózat fejlesztése érdekében az érintett szervezetekkel való folyamatos kapcsolattartás és a fejlesztési igények egyeztetése;
- kerékpárút hálózat fejlesztése érdekében Vármegyei Kerékpár-stratégia elkészítése
- A közlekedési rendszerek térségi szempontból összehangolt, komplex fejlesztése elengedhetetlen. Ennek részeként fontos a várostérségeken belüli gyalogos, mikromobilis, valamint zöld tömegközlekedési módok alkalmazása. Különösen fontos e tekintetben a tömegközlekedéssel nehezen feltárható aprófalvak fenntartható közösségi közlekedési szolgáltatásainak fejlesztése, valamint összehangolt menetrendek kialakítása a tömegközlekedési társaságokkal való együttműködés segítségével. Buszmegállók szabványosítása, amelyek egységes képet adhatnak a vármegyének.

Kulturális és természeti értékek megőrzése:

- a Tolna Vármegyei Értékek palettájának szélesítése, különös tekintettel a Tolna vármegyei termékek értéként való számbavételére

Nemzeti Agrárgazdasági Kamarával közösen végzett szerepvállalás erősítése az alábbi célok elérése érdekében:

- a Tolna vármegyei termékek piacra jutásának elősegítése;
- közösrendezvények lebonyolítása a Tolna vármegyei termékek népszerűsítésének céljából;
- a történelmi borvidégeinken termelt borok népszerűsítése, borfogyasztási kultúra megismertetése.

Tolna vármegye jelentős és kiváló adottságokkal rendelkezik a mezőgazdasági termékek termelésében. A helyi termékek és a rövid ellátási láncok jelentősége az elkövetkezendő időszakban tovább növekszik, ennek érdekében fontos, hogy a vármegye ezen a területen területi koordinációs tevékenységet, feladatot lásson el. Az atomerőmű bővítés kapcsán már az építés folyamán a munkavégzésben résztvevők ételmezésében szükséges lesz megalapozni, de a későbbiekben is indokolt egy vármegyei szintű termékfeldolgozást végző tartósítóiipart újraépíteni.

V. Tolna Vármegye Önkormányzata által ellátandó feladatok meghatározása

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 27. § (1) alapján a vármegyei önkormányzat területi önkormányzat, amely törvényben meghatározottak szerint

területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el. Tolna Vármegyei Önkormányzata a 2021-2027-es finanszírozási időszakra elkészítette a szükséges területfejlesztési dokumentumokat, melyeket Tolna Vármegye Önkormányzat Közgyűlése határozatokkal legitimált és a www.tolnamegye.hu weboldalán közzétett.

Területfejlesztési feladatok

A vármegyei önkormányzat területi tervezési feladatainak végrehajtása (területfejlesztési koncepció, területfejlesztési program, integrált területi program) részben pályázati eljárással, központi forrás felhasználásával történt és vélhetően a jövőben is támogatásra kerül a fejlesztési dokumentumok megújítása.

Tolna Vármegye Önkormányzata, mint területi szereplő továbbra is arra törekszik, hogy a területi középszint területfejlesztési feladatait minél hatékonyabban ellássa.

A 2021-2027-es európai uniós fejlesztési ciklusban jelenleg is végrehajtás alatt álló Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP_Plusz) fő célja – hasonlóan az előző ciklushoz – **az uniós szintű és az országon belüli területi kohézió javítása**, ennek érdekében a régiók és vármegyék fejlettségének javítása az EU átlag viszonylatában, továbbá az országon belüli egyenlőtlenségek csökkentése.

A forrásfelhasználás hatékonyra tétele érdekében szükségessé vált egy olyan – szintén integrált, stratégiai gondolkodásra alapozott – dokumentum elkészítése, amely a helyi igényekkel összhangban a rendelkezésre álló TOP_Plusz forráskeretek felhasználásának szerkezetét, elvárt eredményeit és ütemezését támasztja alá a 2021-2027-es költségvetési időszakra vonatkozóan. Ez a dokumentum Tolna Vármegye Integrált Területi Programja (ITP), amely a 256/2021. (V. 18.) Kormányrendelet figyelembevételével évente két alkalommal módosításra kerül. A Tolna vármegyei ITP célrendszerét a területi tervezés korábbi szakaszaiban elkészült vármegyei területfejlesztési koncepció és program kitűzött céljai határozzák meg, emellett elsődleges szempont a TOP_Pluszban rögzített egyedi célkitűzésekhez való hozzájárulás. Az ITP elkészítése és szükség szerinti módosítása a Tolna Vármegyei Önkormányzat feladata.

2021-27 között Tolna vármegye TOP_Plusz fejlesztési forráskerete 49,9 Mrd Ft.

A területfejlesztési dokumentumok megújítása során a vármegye koncepcionális és stratégiai céljainak megvalósulását nyomon kell követni, és a felülvizsgálat során ennek megfelelően kialakítani a vármegye jövője szempontjából fontos területfejlesztési dokumentumok tartalmát.

Partnerség elve a területfejlesztésben

A Közép-Duna Menti Kiemelt Térségi Tanács aktív tagjaként a vármegye továbbra is abban érdekelt, hogy a Kiemelt Térség a lehető legtöbb fejlesztési forráshoz jusson a 2021-2027-es európai uniós finanszírozási időszakban, valamint a térség 62 tolna vármegyei települése a lehető legtöbb támogatást tudja elnyerni. A Tanácsban való együttműködés a Bács-Kiskun Vármegyei Önkormányzattal és a Fejér Vármegyei Önkormányzattal nagy lehetőséget teremtenek arra is, hogy a három vármegye együttműködése még szorosabbá váljon és további közös térségi nagyfejlesztések is megvalósíthatók legyenek más ágazati forrásokból.

A Tolna vármegyével szomszédos Baranyával, Bács-Kiskunnal, Fejérrel és Somoggal való

együttműködésnek hosszú időre visszanyúló hagyománya van. A vármegyehatáron áthaladó közlekedési útvonalaknak mindenképpen a területi kohéziót és a térségi elérhetőséget kell erősíteniük, hiszen a fejlesztések hatásai nem állnak meg a közigazgatási egységek határain, így a tömegközlekedés szervezésében is tekintettel kell lenni a területi kohézióra.

A szociális ellátórendszer, közintézmények fejlesztései vármegyehatáron túli települések igényeit szolgálhatják, akárcsak a gazdaságfejlesztési beavatkozások, melyek összehangolása feltétlenül szükséges. Különös feladatot jelent az atomerőmű bővítése, emellett több megyét érint a Sió vízrendezése és az erre alapozott területfejlesztési beavatkozások, melyekkel kapcsolatban folyamatos egyeztetések zajlanak a területi szereplők között.

Tolna Vármegye Önkormányzatának tovább kell építenie kapcsolatrendszerét a területfejlesztés szervezeteivel, a területfejlesztésben érdekelt települési önkormányzatokkal, gazdasági szereplőkkel, civil szervezetekkel. Az önkormányzatnak továbbra is meg kell tartania azokat az együttműködési formákat (eszközöket) is, melyek a területfejlesztési célok szolgálatán túl a vármegyei önkormányzat területfejlesztési szerepét, vármegyei összetartó erejét erősítik (fórumok, sajtó-nyilvános rendezvények, konferenciák).

Erősíteni szükséges a vármegye szerepét a Versenyképes Járások Program végrehajtásában is. A decentralizált (területi) fejlesztési források hatékony felhasználása és a projektek kötelező integráltsága miatt jelentős szerephez jutnak a városok, járási székhely városok. A kisebb falvaknak, községeknek indokolt a lehető legnagyobb arányban összehangolni fejlesztéseiket egymással és a környékben elhelyezkedő várossal, városokkal. A szakmailag is indokolt integráltságot a szinergiahatások megerősítésével lehet elérni.

Területrendezési feladatok

A Területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény alapján a vármegyei önkormányzat a területfejlesztési koordinációval kapcsolatos feladatok ellátása érdekében kölcsönös információcserével segíti a TeIR működését, információkat biztosít a területi tervek készítéséhez, valamint fogadja a törvényben szereplő vármegyei szintre delegált feladatok elvégzése érdekében a központi adatbázisok adatait.

Továbbá előzetesen véleményezi az országos, valamint a területét érintő területrendezési terveket, a tervezés és a végrehajtás során gondoskodik a partnerség elvének érvényesítéséről, együttműködik a többi érintett vármegyei önkormányzattal.

Vidékfejlesztési feladatok

A vármegyei önkormányzat a vidékfejlesztési koordinációval kapcsolatos feladatok ellátása érdekében összehangolja a vidékfejlesztési stratégiákat és akciókat a vármegyei fejlesztési és területfejlesztési koncepciókkal és programokkal, előzetesen állást foglal a vármegye területét érintő vidékfejlesztési stratégiák, akciók tekintetében, elláthatja a helyi akciócsoportok, a közösségvezérelt helyi fejlesztésben érintett szervezetek munkaszervezeti feladatait, részt vehet a helyi akciócsoportok és a közösségvezérelt helyi fejlesztésben érintett szervezetek tevékenységében, külön megállapodás alapján a vidékfejlesztési akciók végrehajtása során koordinációs és döntéshozatali feladatokat láthat el.

Tolna Vármegye Önkormányzata törekszik vidékfejlesztési feladatai kapcsán elősegíteni

a vidék felemelkedését. A vidék nem csupán profitérdekeket kiszolgáló termelési tér, hanem sokkal inkább társadalmi, kulturális és természeti értékek összessége. Vidéki tájaink az emberi életminőség biztosításához szükséges feltételek megteremtésének, a természet és a társadalom harmonikus együttélésének sajátos, történetileg kialakult színterei. E térségek egyrészt az ott élők számára biztosítják az életfeltételeket, másrészt mással nem helyettesíthető ökoszisztéma- szolgáltatásokat biztosítanak, amelyek az egész társadalom számára biztonságos élelmiszerellátást, jó környezetminőségi alapfeltételeket, természeti erőforrásokat és értékeket, regenerációs és rekreációs lehetőséget kínálnak.

Tolna Vármegye Önkormányzata számos Vidékfejlesztési Program által finanszírozott projekt megvalósításában részt vesz és ezek száma várhatóan emelkedni fog.

Aktívabb kommunikációra törekszünk annak érdekében, hogy a tervezett fejlesztések összehangoltak legyenek és a kisebb léptékű tervezett beruházások a helyi fejlesztési stratégiákba bekerüljenek, és azon keresztül kerüljenek támogatásra. Így ezen projektek forrásigénye mentesíti a TOP_Plusz és Vidékfejlesztési Programban felmerülő forrásfeszültséget.

A természeti erőforrások és értékek megőrzése, az azokkal való felelős, fenntartható gazdálkodás, a mezőgazdaság és a vidék fejlesztése, az épített és a természeti környezet védelme, a természeti értékek megőrzése a XXI. században egyre inkább felértékelődő, egymással szorosan összefüggő, nemzetbiztonsági jelentőségű stratégiai feladat. A jó minőségű, biztonságos élelmiszerellátás, a tájfenntartás, az ivóvízbázisok, a talajok védelme, az élővilág sokfélesége és a jó környezeti állapot megőrzése, a vidéki élet, a helyi közösségek és a kultúra, valamint a helyi közszolgáltatások feltételeinek megteremtése egész Európában a legfontosabb célok között szerepel.

A területfejlesztés és a vidékfejlesztés rendszere, habár természeténél fogva szoros együttműködésben kellene, hogy működjön, azonban tervezésben, forrásaiban és intézményrendszerében jelenleg még elkülönül.

Környezetvédelmi feladatok

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény a vármegyei önkormányzatok részére környezetvédelmi feladatokat határoz meg.

A vármegyei önkormányzat a környezet védelmével kapcsolatos feladatainak ellátása érdekében:

- a települési önkormányzatokkal egyeztetett környezetvédelmi programot készít, melyet a vármegyei közgyűlés hagy jóvá,
- előzetes véleményt nyilvánít a települési önkormányzati környezetvédelmi programokról, illetve kezdeményezi azok megalkotását,
- állást foglal a települési önkormányzatok környezetvédelmet érintő rendeleteinek tervezeteivel kapcsolatban.

A XXI. század egyik jelentős kihívása a globális felmelegedés és éghajlatváltozás következményeinek kezelése, az emberi tevékenység hatásainak csökkentése, valamint a várható változásokra való felkészülés, azokhoz való alkalmazkodás.

VI. A Gazdasági Program megvalósítását elősegítő legfontosabb alapelvek és eszközök

A Gazdasági Program megvalósítását elősegítő legfontosabb alapelvek

Tolna Vármegye Önkormányzata Közgyűlése és bizottságai, valamint az önkormányzati hivatal aktív és kezdeményező szerepvállalása nagymértékben szolgálja a kitűzött célok megvalósítását, melynek során előtérbe helyezendők a partnerség és a kapcsolattartás elvei.

A program végrehajtása során prioritást kell biztosítani a kötelező feladatok ellátására, az önként vállalt feladatok ellátását a költségvetési, pénzügyi források lehetőségéhez kell igazítani. Alapvető követelmény a pénzügyi-gazdasági fegyelem fenntartása mind a tervezés, mind a végrehajtás során.

A program megvalósítását a pályázati lehetőségek teljes körű feltárásával, lehetséges igénybevitelével kell elősegíteni, továbbá előnyben kell részesíteni az önerő nélküli pályázatok kihasználását.

A Gazdasági Program megvalósítását elősegítő legfontosabb eszközök

A célkitűzések, feladatok megvalósítása az állami szervekkel, a vármegyében működő települések és a szomszédos vármegyék önkormányzataival, a vármegye gazdasági életének meghatározó szereplőivel, a vármegyében működő tudásbázisokkal, szakmai és civil szervezetekkel, az európai uniós és egyéb belföldi és külföldi partnerekkel való, **a kölcsönös érdekeken alapuló, együttes, átgondolt, jól koordinált együttműködést** igényel.

A gazdasági program megvalósulásához a vármegyei önkormányzat részéről alapvető feltétel, hogy rendelkezzen azokkal a forrásokkal, amelyek lehetővé teszik az önkormányzati törvény szerint kötelező feladatai, valamint az önként vállalt feladatok ellátását, továbbá, hogy a feladatellátás módját, szerkezetét hozzá tudja rendelni a források változásához.

A kitűzött célok eléréséhez szükséges **a vármegyei közgyűlés, a bizottságok és a közgyűlés hivatalának tudatos, aktív és kezdeményező szerepvállalása**. A közigazgatás változása megköveteli a rugalmasságot és az aktív alkalmazkodást, vagyis a szolgáltató szemléletű vármegye működtetését. **Célunk a költségvetési keretek között a „szolgáltató szemléletű vármegye” működtetése.**

A Tolna Vármegyei Önkormányzati Hivatal napi feladatellátását magasan képzett szakmai háttér biztosítja. A kollégák szaktudása minden szakterületet felölel, így csak néhány, egy-egy alkalommal felmerülő speciális feladatellátás során szükséges külső szakértő igénybevétele.

A feladatok végrehajtása során az alábbi eszközök biztosítása kiemelkedő feladatunk:

- szakmai, humánerőforrás háttér folyamatos rendelkezésre állása
- szakmai továbbképzések biztosítása
- prioritást kell biztosítani a kötelező feladatok ellátására, az önként vállalt feladatok ellátását a költségvetési, pénzügyi források lehetőségéhez kell igazítani

- költségvetési egyensúly fenntartása
- likviditás folyamatos biztosítása
- szigorú gazdálkodás
- együttműködések fenntartása, további partnerekkel történő kapcsolat kialakítása a magas szakmai színvonalú szakmai munka biztosítása céljából
- településekkel történő szoros együttműködés a vármegye fejlődése céljából
- folyamatos kommunikáció és információáramlás biztosítása az egyes szereplők között

VII. Tolna Vármegye Önkormányzata pénzügyi és vagyoni helyzetének értékelése 2019-2024.

A gazdasági programban rögzített önkormányzati célok, fejlesztési elképzelések meghatározása minden esetben a költségvetési realitások figyelembevételét igényli.

A vármegyei önkormányzatok e tekintetben sajátos helyzetben vannak, hiszen a 2012. január 1-jétől ellátott kötelező önkormányzati feladataik – a területfejlesztés, területrendezés és vidékfejlesztés tekintetében meghatározott tevékenységei – a vármegye egészét érintő gazdaság-, terület-, környezet- és szolgáltatás-fejlesztési tervek, programok elkészítésére irányulnak. E feladatok pénzügyi kereteit a részben európai forrás, valamint a központi költségvetés forrásai képezték. Önkormányzatunk a számára meghatározott szerepkörből adódóan a források sikeres igénybevételel elősegítő tevékenységével járulhatott hozzá a megyét érintő fejlesztések megvalósításához. A vármegyei önkormányzat saját költségvetési lehetőségei behatároltak, csak a fő feladat és cél – a vármegye fejlesztése, felzárkóztatása érdekében teendő intézkedések – technikai hátterét, a szakember ellátottságot, a feladatokkal összefüggő döntés előkészítések, döntéshozatalok, a lebonyolítás, a végrehajtás, a szervezés és a koordináció kereteit tudták biztosítani.

A központi költségvetési politikában az elsődleges célok között szerepel a gazdaságélénkítés. Cél az uniós források ütemezett és gyors lehívása mellett az, hogy a rendelkezésre álló források felhasználása elősegítse a versenyképes gazdasági szerkezetet.

A Kormány határozata alapján, a TOP Plusz keretein belül meghatározott források felhasználásának tervezése a vármegyei- és a megyei jogú városok önkormányzatai szintjén, integrált területi programok kialakításával valósult meg.

A vármegyei önkormányzat saját projekteket is megvalósított, amely komplex feladatellátást jelent az előkészítéstől a teljes lebonyolításig, a projekt lezárásáig.

Projektjeink többsége települési önkormányzatokkal, civil szervezetekkel együttműködésben valósul meg.

Költségvetésünk az elmúlt időszakban egyensúlyban volt, a rendelkezésre álló bevételek biztosították a működés feltételeit, hitel felvételére nem került sor.

Az önkormányzat saját forrásainak hiánya miatt ugyanakkor szükséges volt más pályázati lehetőségek felkutatása is.

Lehetőségeinkhez mérten a civil szervezetek munkájának elismerésére is biztosítottunk forrást, kisebb összegekkel támogattuk tevékenységüket.

Összességében elmondható, hogy Tolna Vármegye Önkormányzat költségvetési kondíciói a vármegyei önkormányzat feladatának változásához igazodtak. A rendelkezésünkre álló

források a vármegyei Közgyűlés és Hivatala működésének pénzügyi kereteit, valamint a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a tervezési dokumentumok elkészítésének forrásait biztosították.

Az önkormányzat bevételeinek döntő többsége az elmúlt években állami támogatásból és egyéb államháztartáson belüli támogatásból teljesült, saját forrásaink összege nem volt meghatározó. A költségvetés egyensúlyára mindig kiemelt figyelmet fordított a Közgyűlés. A teljesíthető kiadások a képződő bevételekhez igazodtak, a költségvetés egyensúlya az előző évi maradványok igénybevételével biztosított volt, külső forrás igénybevételére nem kerülhetett sor, de nem is volt indokolt. Az önkormányzat emiatt takarékosagra és visszafogottságra törekedett.

VIII. A 2025-2029-es időszak gazdasági programjának pénzügyi feltételei

A gazdasági program időszaka tekintélyes időintervallumot fog át, amelyre a gazdasági folyamatok alakulása helyi szinten nehezen prognosztizálható. Az önkormányzat pénzügyi helyzete elsősorban külső tényezőktől, a központi költségvetés mindenkorai helyzetétől függ, saját döntéseinkkel forrásaink volumenét csak kismértékben befolyásolhatjuk, ezért a célok meghatározásakor megfontoltságra és reális elgondolásokra törekedtünk.

A gazdasági program egyrészt tartalmazza a vármegye egészét érintő fejlesztési célokat, melynek forrását az Európai Uniótól érkező támogatások képezhetik, másrészt tartalmazza azokat a közvetlenül elérendő célokat, amelyeket a vármegyei önkormányzat költségvetési kereteinek felhasználásával kívánunk megoldani.

A Kormány 2020. február 26-i ülésén döntött a 2021-2027 közötti időszakban a tervezett operatív programokról, azok szerkezetéről és intézményrendszeréről.

A jelenleg is tartó európai uniós finanszírozási időszakban a tagállami finanszírozás csökkent, Tolna vármegye esetében viszont ennek ellenére is nagyobb fejlesztési forrásra számítnak, tekintettel arra, hogy az Országgyűlés 12/2020. (V. 5.) OGY határozata döntött a Közép-Duna Menti Kiemelt Térség területi lehatárolásáról, melyet három vármegye 99 települése alkotja.

Tolna Vármegyei Önkormányzata egyszerre valósítja meg térségi és települési projektfejlesztési és a vármegyei szintű tervezési feladatokat, hiszen a projektmenedzsmenti feladatok mellett kiemelt feladatunk a fejlesztési források felhasználását biztosító ITP végrehajtási feladatainak elvégzése: vizsgáljuk, értékeljük a vállalt indikátorok teljesítését, különösen az eredményességmérési indikátorok esetében, nyomon követjük a források felhasználását és szükség szerint módosításokat kezdeményezünk a Tolna vármegyei Integrált Területi Programban.

Tolna Vármegye Önkormányzata – lehetőségeihez mérten – továbbra is partnere, ösztönzője lesz a következő időszak fejlesztéseit végrehajtó települési önkormányzatoknak, vállalkozásoknak, civil szervezeteknek, továbbá felelőse is lesz a helyi tervek végrehajtásának.

IX. Az identitás erősítő, értékőrző vármegye szerepe a jövőben

Megyei identitás

A „Tolna vármegyeiség” minden itt élő ember számára közös nevező, mely képes összekötni a különböző települések közösségeit, illetve az egyéneket. Az ezeréves megyerendszer beivódott a társadalom szövetébe, s az igazgatási kultúrán túl az identitás ápolása is erőforrást érdemel. Az elmúlt időszak egyik legfontosabb célja volt, hogy minden lehetőséget megragadjunk a megyei öntudat erősítésére. Rendezvényeink, kommunikációnk is erre fókuszált mindvégig. Szerencsés esetben pályázati lehetőségek is segítettek, s egy jelen projekt professzionálisabban is foglalkozik az identitáserősítés menedzsmentjével.

A vármegye egyik mintaprojektjével a helyi identitás és kohézió erősítését célozta meg nyolc Sió-menti településen. Azt a feladatot tűztük ki magunk elé, hogy a helyi hagyományokra, értékekre alapozott zenei, irodalmi, képzőművészeti és értéktári rendezvények segítségével próbáljuk a települések közösségi életét felpozícionálni. Közel száz rendezvényen van lehetőség a találkozásra, melyeken keresztül a legfiatalabb korosztálytól a legidősebbekig igyekszünk minél több embert megszólítani és bevonni a közösségi folyamatokba. A projekt keretében oktatófilm készült, illetve az elkövetkező időszakban virtuális túraútvonal, kiadvány és két kastély 3d animációja segíti majd a helyi értékek jobb megismerését.

A projektben egy közösségfejlesztő szakember folyamatosan segíti a helyi problémák és igények felszínre kerülését, a közösségek megújulását, tevékenységük új tartalmakkal való megtöltését, hogy a lakosság közelebb kerüljön egymáshoz és ahhoz a tudáshoz, ami a közös nevező egy településen.

Az eddig megvalósult programjaink kapcsán elmondható, hogy a fiatalokat lehet a legkönnyebben megmozgatni, nyitottak és érdeklődők, gyorsan adoptálják az új ismereteket. A nyugdíjas korosztály kellő szabadidővel rendelkezik, így szintén könnyen elérhető számukra, a megélt tapasztalatok által egyértelmű a közösség értéke.

A fiatal felnőttek azok, akiket a legnehezebb bevonni, lévén a legtöbb kötelezettséggel bírnak, de gyerekeiken keresztül meg lehet találni a hozzájuk vezető utat is. A felkínált programok között vannak táborok, vetélkedők, előadások, kirándulás, nagyszabású szabadidős rendezvények, táncbázis, nótavers is, illetve képzésekre is lehetőség nyílik. A közösségi élet, vagy a mindennapok könnyebb életvitelére felmerülő igények megoldásában is teret biztosít a projekt.

Nyilván nincs arra lehetőség, hogy konkrét megoldásokkal álljunk elő, de sokszor már az is előremutat, ha egy probléma megbeszélésének teret engedünk, elősegítve a megoldás folyamatát. A projekt a 2018-as évben indult és 2021-ig tart.

Az idei évben vármegyei identitást erősítő újabb öt projektet indítunk a járásokban, hogy az eddig megszerzett tapasztalatainkat a vármegye többi részén is a közösségek szolgálatába állítsuk.

Nemzeti ünnepeink, hagyományaink jelentősége a közösségerősítés, és az összetartozás szempontjából megkérdőjelezhetetlen. Ezen okokból kifolyólag a Tolna vármegyei jeles események is kulcsfontosságúak. Jó példa erre a szeptember 1-jei Vármegyei nap is, melyet a vármegye 1699. szeptember 1-jén kapott pecséthasználati joga okán ünnepelünk. A megyét gyarapító emberek elismerésére is sor kerül ilyenkor, kiemelve a megyei közösség érdekében végzett munka fontosságát. Az érintettek egyre bővülő köre a vármegye megbecsülése által válik a Tolna vármegyei emberek példaképévé, szűkebb hazánk érdekében végzett hivatás mintájává.

A vármegyei szint képviselőjét felvállaló megyei önkormányzat mindvégig koordináló, szervező szerepkörben segítette elő Tolna vármegye fellendülését. Ahogy eddig, úgy továbbra

is fontos szerepet kap a fejlesztések mellett a vármegyei közösség és a vármegyei önkép formálása.

Értékeink tárháza

A 2013-ban elindított értéktár mozgalom az előző ciklusokban kiteljesedett. Tolna vármegye országosan is élen jár az értékek gyűjtésében, feltárásában: több, mint 60 településen működik értéktár bizottság, 2024. januárjában közel 500 érték szerepel a megyei értéktárban.

Tolna Vármegye Önkormányzata kulcsfontosságúnak tekinti az értékek ügyét, mely az elmúlt években nagyívű változáson esett át. Ez a terület nem csupán az értékek feltárásáról és összegyűjtéséről szól, sokkal mélyebb, hosszú távú jelentőségét a települések is felismerték.

Az a közösség, amely ismeri és megéli hagyományait, értékeit, tudatosabban építi az életét. Az értéktár mozgalom visszavezeti az embereket a lokalitáshoz, egyéni helyett közösségi gondolkodást és gondoskodást teremt.

Ennek a munkának még csak az elején tartunk, az alapokat építjük: támogatjuk a helyi bizottságok működését, rendezvényeinken népszerűsítjük a vármegye értékeit.

Vetélkedőinkkel a fiatalabb korosztály figyelmét igyekszünk erre fordítani. „Vár a Megye” – Tolna Vármegyei Értékek Napja rendezvényünkön több éve kínálunk a településeknek „értékes” kikapcsolódást. Ötkötetes kiadvány és saját honlap is segíti tevékenységünket. Jó együttműködést alakítottunk ki az NMI Tolna Vármegyei Igazgatóságával is, akik segítik a munkánkat, részt vállalnak a nagyobb rendezvények lebonyolításában.

Az értéktári tevékenység küldetés is egyben, hogy az utánunk következő generáció számára olyan világot hagyjunk hátra, ahol ők is otthon érzik magukat, ahonnan nem elvágódhatnak, hanem a beolvadás helyett fel tudnak oldódni a helyi közösségek megtartó erejében.

Az előregedő települések, a közösségi élet elsorvadása mind komoly problémát jelentenek. Ezen folyamatok megállítására és javítására más projektjeink is segítséget nyújthatnak.

Nemzetiségek sokszínűsége

Vármegyénk – legfőképp a török pusztításokat követő betelepítések által vált – nemzetiségi szempontból sokszínű vidékké. Az évszázados együttélés olyan valódi közösséggé formálta a szűkebb hazánkban élő embereket, melynek erősségét a különböző területeken fellelhető tehetség adja. Ma is hiszünk abban, hogy a vármegyében élő nemzetiségek térségünk alapköveit jelentik. Ezen elv mentén is került Tolna Vármegye Önkormányzata kötelező feladatai közé, hogy segítse a területi nemzetiségi önkormányzatok működését. Tolna vármegyében a német és cigány nemzetiségi önkormányzatokat érinti ez a munka. Tolna vármegye településein nagy számban élnek magukat német vagy cigány nemzetiséghez tartozónak valló állampolgárok, néhány településen pedig például a szerbség, illetve a szlovák, horvát nemzetiségbe tartozók is jelen vannak. A nemzetiségi önkormányzatokon felül több településen találhatók jól funkcionáló nemzetiségi civil szervezetek is.

Tolna Vármegye Önkormányzata önként vállalt feladatai körében minden évben meghatározott pénzüsszeget fordít nemzetiségi feladatokra a területi nemzetiségi önkormányzatok működésének segítségével, kisebb összegekkel települési nemzetiségi önkormányzatot, illetve nemzetiségi programok megvalósítását is támogatta.

Tolna vármegyében a roma nemzetiséghez tartozó személyek esélyeit várhatóan jelentős mértékben segíti a Tolna vármegyei foglalkoztatási paktum című projekt. A program keretében

lehetőség nyílik hátrányos helyzetű személyek, valamint inaktívak képzésére, illetve foglalkoztatásuk támogatására.

Tolna Vármegye Önkormányzata Közgyűlése 2016. június 2-án hozott döntésével a Magyarországi Német Színház feladatainak ellátási helyül szolgáló ingatlanai tulajdonjogát ingyenesen, Német Színház fenntartása céljából a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata részére átadta. A Magyarországi Németek Országos Önkormányzata az átvett ingatlanok hasznosításáról évente írásban beszámol az átadónak.

Tovább erősítettük a két nemzetiségi önkormányzattal meglévő jó kapcsolatunkat. A területi nemzetiségi önkormányzat elnöke vagy delegált személy tanácskozási joggal részt vehet Tolna Vármegye Önkormányzata Közgyűlése és bizottságainak ülésein.

Mindkét területi nemzetiségi önkormányzat üléseire Tolna Vármegye Önkormányzata elnöke és alelnökei állandó meghívást kapnak.

A német nemzetiségi önkormányzat németországi testvérmegyei kapcsolataink (Main-Tauber és Bautzen járások) érdemi ápolásában is jelentős részt vállal évtizedek óta.

A Tolna Vármegyei Értéktár Bizottság számos, a megyénkben élő nemzetiségekhez kapcsolódó értéket vett nyilvántartásba és népszerűsít Tolna vármegye kiemelkedő értékeiként.

A vármegye Közgyűlése minden évben szeptember 1-jén – a Vármegye napon – adja át kitüntető díjait karöltve a két területi nemzetiségi önkormányzattal, akik a példás együttműködést is reprezentálva szintén ez alkalommal adják át elismeréseiket.

Nyilvánosság, s egy új vármegye arca

A vármegye lakossága joggal várja el, hogy értesüljön minden releváns döntésről, fejlesztési tervről, aktualitásról, amely környezetét, mindennapjait illetve jövőjét érinti. A vármegyei önkormányzat tevékenysége nagyban befolyásolja az itt élő emberek sorsát, ezért nem csupán a közgyűlési döntéseket hoztuk meg felelősen, hanem kommunikációnkat is ennek szellemében végeztük. A vármegyében zajló folyamatok nyilvánossága elősegíti a vármegyébe vetett állampolgári bizalmat, amelyért elkötelezetten cselekedtünk is. Célkitűzésünk, hogy a vármegyei önkormányzatra tekintve az emberek immár ne a szigorú hatóság képét lássák, hanem az értékeket védő, gyarapító, érdekeket képviselő kollektívát.

A modern kor különböző kommunikációs csatornákat biztosít például az önkormányzat és az emberek közötti információ áramlás, illetve kapcsolattartás érdekében. A lehetőségeket kihasználva építettük ki saját online információs felületeinket – honlapok, youtube csatorna, facebook és instagram oldalak – melyek a közösségi média, s az internet világában tájékozódó emberek segítségére válnak.

Mindemellett a hagyományos kapcsolattartásra is nagy hangsúlyt fektettünk, hiszen alapelvünk szerint az emberek, helyi közösségek elérhető közelségében kell lennünk. Erre számos kiváló alkalom adott lehetőséget, például települési szintű rendezvények formájában. A médiával való partnerségünk jelenti a nyilvánosság úgymond harmadik lábát.

A sajtónak köszönhetően rendszeresen jelentek meg tudósítások, cikkek, interjúk a vármegyei lapokban, online újságokban, televíziókban és rádiókban. A közgyűlési döntésekből adódó híreken, vagy egy-egy projekthez kapcsolódó új fejleményen túl tematikus televízió műsorok is készültek. A nyilvánosság valamennyi formájában lehetőségünk adódott új arculatunk tükrözésére is (pl.: új logó, új szlogen – Hol az ember boldog, s boldogul”).

A marketing óhatatlanul fontos szerepét felismerve igyekeztünk különböző eszközöket is használni (roll upok, kisarculat, imázsvideó stb.). A Tolna vármegyét bemutató, Reviczky Gábor színművész narrációjával készült néhány perces imázsfilm rekordszámú megtekintést hozott, s a visszajelzések alapján kijelenthetjük, hogy képes volt az emberek szívéig hatolni.

Az új ciklusra vonatkozó marketing tevékenységet a „Tolna109 koncepció” tükrében készített stratégia illetve terv mutatja be. A közösségek egységének megteremtésében rendkívüli szerepet tölt be az identitáserősítés illetve a megyei összetartozás érzésének népszerűsítése. A megyei önkormányzat 2020. évre szóló marketing terve a már közgyűlés által elfogadott marketing stratégiát bontja elemeire. A tervezés kitér a megye helyzet- és önazonosítására, valamint a stratégiában foglalt célok nevesítésére. A célok megvalósításához célcsoportokat nevesít, melyek körében a megyét népszerűsíteni kívánja, s az ezekhez szükséges eszközöket, lehetőségeket, ütemezést konkretizálja.

X. A közös és jó ügyek segítése

Bűnmegelőzési mintaprojekt

A Tolna Vármegyei Önkormányzat, bár nem tartozik szorosan a feladatai közé, de továbbra is fontosnak tartja, hogy platformot biztosítson olyan kezdeményezéseknek, melyek segítik a különböző együttműködéseket. Ennek jó példája a Tolna Vármegyei Rendőr-főkapitányság kezdeményezésére 2015-ben újjáalakult Tolna Megyei Bűnmegelőzési Tanács, mely évente 4-6 alkalommal ülésezik. A Tanács a megyei szakmai szervezeteket tömöríti magába és igyekszik érdekes előadásokkal, problémafelvetésekkel generálni a területi együtt-gondolkodást. A jó gyakorlatok bemutatásának, a párbeszédnek, és az együttműködések kialakulásának teret biztosító fórum mintaprojektnek számít országos szinten is.

A Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács mintájára létrehozott területi szervezet munkája egyedülálló az országban, évek óta követik figyelemmel tevékenységét az országos szervezettől is. Ennek folyamányaként számos vármegye számára szolgált mintaként, egyre több helyen veszik át vármegyénk módszertanát.

A Tanács közérdeklődésre számot tartó témákban szervezett előadásokat: közbiztonság, áldozatsegítés, mediáció, polgárőrség szerepe, fiatalkori devianciák, gyermekkorúak részvétele a büntetőeljárásban, védőnői szolgálat szerepe, tűzvizsgálati eljárások tapasztalatai, Nyitott Bíróságok Program.

Tematikus napokon kaphattak teljesebb képet a résztvevők egy-egy fontos, érdekes témáról, mint például az építészeti bűnmegelőzés, közlekedésbiztonság, roma fiatalok helyzete, veszélyeztetett korosztályok... stb.

A Tanács működésének sikerét az is jelzi, hogy egyre több érdeklődő vesz részt, és bár a vármegye csak teret ad, de fontos találkozóhelye lett a szakmai szerveknek, s megindult egyfajta együtt-gondolkodás, a problémafelvetésen túl kezdenek látszani a közös megoldások keresésének a jelei.

Ugyanilyen jó az együttműködés a Katasztrófavédelmi Igazgatósággal. Több alkalommal történtek találkozások, egyeztetések, árvíz esetén pedig konstruktív együttműködésben volt részünk.

Civil kurázi

A civil szervezetekkel történő kapcsolattartás a vármegye önként vállalt feladatainak egyike. Ez nemcsak a támogatások kapcsán valósul meg, számos területen jó együttműködés alakult ki: klíma stratégiánk kidolgozásánál, Paktum projektünkénél, vagy a vármegyei identitást erősítő projekt kapcsán. Ezen felül a vármegye minden évben elismeri a kiemelkedő, elkötelezetten tevékenykedő szervezetek működését is. Régi hagyománynak számít, hiszen immár 14 éve rendezi meg Az Év Tolna Megyei Civil Szervezete díj átadását.

Tolna Vármegye Önkormányzata az átalakult feltételek közepette sokkal szűkebb palettán tudja bemutatni tevékenységét. A civilekkel való együttműködés azonban szinte minden területet érint: megkeresnek bennünket, támogassuk rendezvényeiket, vegyünk részt, kapcsolódjunk be, legyünk védnökeik. De mi is megkeressük a civileket, hogy az általunk fontosnak ítélt ügyeink mellé állítsuk őket, hogy saját erőforrásainkat kiegészítve szakmai tudásukkal, elkötelezett felelősségvállalással legyenek segítőink egy-egy projekt megvalósításában. A siker annál nagyobb, minél több ember, szervezet érzi magáénak, hogy segítse, javítsa a vármegye közéletét, megítélését, közös erőfeszítéssel próbáljunk válaszokat keresni olyan súlyos problémákra is, mint akár a klímaváltozás, vagy a leszakadó rétegek munkába való visszasegítése, de említhetnénk a közösségi élet fejlesztését is. Egy homogenizálódó, elszűrűlő jövőkép helyett valami olyan egyedi közösséget nyújtani, amihez az emberek tartozni akarnak.

A sok erőfeszítést, értékes munkát díjakkal is elismerjük már több, mint egy évtizede. Eddig is sok közösség vehetett át elismerést, mint Az Év Tolna Megyei Civil Szervezete, vagy különdíjas szervezete. De a civileket támogatókról sem felejtkeztünk el: Bazsonyi Arany Mecenás Díjjal mondunk köszönetet nekik is.

A civil közösségek számos olyan tudást birtokolnak, ami egy önkormányzati szervnél hiányzik, ez lehet speciális szakismeret, vagy plusz erőforrás. Aki saját szabadidejét, tudását nem csupán megélhetésére hajlandó fordítani, hanem közös ügyek szolgálatába, nagymértékben tudja szolgálni akár az egész megye közösségét.

Fiatalok: a tehetségek és tudástőke megtartása

Elköteleztük magunk a vármegyében élő fiatalság jövőjének ügyében. A megyei önkormányzat önként vállalva támogat minden olyan jó kezdeményezést, mely az ifjú tehetségekre fókuszál. Tudjuk, hogy a felnövekvő generáció a kulcsa minden további fejlődésnek, az értékek továbbvitelének, Tolna vármegye sorsának. Lényegében a tanulmányok és a sport mentén képesek kibontakozni azok a talentumok, akik gyarapodást hozhatnak a vármegyének.

Az eredményes diáksportolókat illetve tanulmányi versenyeken remekelőket minden évben elismerésünkkel üdvözljük. Jelen vagyunk a fiatalság életének meghatározó pillanataiban is, úgy, mint diplomaosztó ünnepség, tanévnyitók vagy szalagtűző rendezvények. Mindvégig figyelemmel kísértük a kiemelkedő teljesítményt nyújtó ifjakat, s lehetőség szerint kifejeztük véleményünket, segítő szándékunkat jövőjükkel kapcsolatban.

Számos saját szervezésű rendezvény kifejezetten az ifjúságot szólítja meg, a szülőföld értékeiről szóló ismeretanyag továbbörökítése céljából.

Értékvetélkedők sora bizonyította, hogy erősíthető a fiatalok kötődése közösségükhöz, mely által nagy eséllyel szűkebb hazájukban boldogulnak további életük során.

Külkapcsolatok

A vármegyei önkormányzat nemzetközi együttműködéseit illetően új irányokat vett, ugyanakkor a meglévő jó kapcsolatait is tovább ápolta az elmúlt időszakban. Fontos szempont volt az itt élő közösségek és a határokon túl élők közös vonásainak felkutatása, továbbá a térségben releváns fejlesztések mentén kialakítható hasznos együttműködések előtérbe helyezése.

A Régiók Bizottságához köthetően nemzetközi küldöttség járt a vármegyében, majd több ország delegációi, akik megismerkedhettek a térség turisztikai értékeivel. Ugyanúgy a vármegye egyik adottságának tekinthető borágazat keltette fel a figyelmét több államnak is, amelyek küldöttsége az együttműködés reményében látogatott szűkebb hazánkba.

Az évtizedes múltra visszatekintő német járásokkal (Main-Tauber, Bautzen) folyamatosan tartjuk a kapcsolatot, melynek eredményeként többször is meglátogattak partnereink. A Paksi Atomerőmű bővítésével összefüggésben orosz partnerre lelt Tolna Vármegye Önkormányzata és egy cseh megye is szeretne partneri kapcsolatot kialakítani. A hasonlóan atomerőműnek otthont adó megyékkel történő együttműködésünk főként a kölcsönös szakmai segítségnyújtáson alapul, de más ágazati lehetőségeket is tartogat. A 2018. év legfőbb eredményeként a Hargita megyével kötött testvérmegyei kapcsolatot említhetjük meg. Számos közös pontot felfedezve született meg az elhatározás az együttműködési megállapodás aláírására, és abban foglalt területek lehetőségeinek további feltárására.

Felvettük a kapcsolatot a többi erdélyi magyarok lakta és magyar elnökök által vezetett megyékkel és kifejeztük irányukban az együttműködési szándékunkat. Ilyen megyék Kovászna, Maros és Szatmár. De szeretnénk megújítani a kapcsolatunkat Fehér (Alba) megyével is.

XI. Végző: Tolna vármegyéért!

A jövőbe vetett hittel íródott meg TOLNA109-Plusz koncepció. A vezérelv, mint kiderült: a teljességre törekvés. Évről-évre többet szeretnénk hozzáépíteni közös otthonunkhoz, s minden alkalommal egy kicsit szebbé akarjuk tenni. Hiszen ami emberi szakértelemmel, innovációval, és szívvel-lélekkel lehetséges, az nem fog rajtunk múlni – minden más felettünk áll. Körülöttünk pedig azok a csodálatos, teremtett értékek, melyeknek örökösei mi magunk vagyunk, s egykor a következő generációk lesznek. Értük dolgozunk elsősorban.

Felelősen és szolgálatkészen állunk valamennyi Tolna vármegyei polgár előtt, és az elkövetkező éveket a ciklus programban vázoltak megvalósításával töltjük. A 109 település lakói olyan döntéseket, s legfőképpen olyan elkötelezett munkát érdemelnek, mellyel valóban az egész vármegye javára válhatunk. Ennek érdekében folytatjuk a megkezdett munkát, amit a „Tolna 109 Plusz” programban foglaltunk össze, hogy a jövő fejlesztéseit és a közösségek egységének megteremtését illetően mire alapozhatunk, milyen kilátásaink vannak, s hogyan fogunk cselekedni.

Mint ahogy az szokott lenni, a tervek hosszas szövögetését cselekvés követi. A feladat óriási, ezért sokan kellünk hozzá. Egy csapat kell, melynek 109 tagja van. Az alázatos, ugyanakkor céltudatos csapatmunka sem kezdődhet másképp, mint az első, közös csapat felkiáltással: „Tolna vármegyéért!”. Tisztelve értékes hagyományainkat, tovább formálva, erősítve megtartó identitásunkat.